

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОТВОРЧОСТІ ТА
НАУКОВО-ПРАВОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Вченої ради Науково-
дослідного інституту правотворчості та
науково-правових експертиз Національної
академії правових наук України
від 28 вересня 2023 р., протокол № 10

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА
(ВК.2)
ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Викладач	Простибоженко Олег Сергійович , старший дослідник відділу науково-правових експертиз Науково-дослідного інституту правотворчості та науково- правових експертиз НАПрН України, кандидат юридичних наук
Контактні дані	+38 044 253 34 19 (роб.), +380979262229, pro_oleg@ukr.net
Наукові профілі викладача	ORCID: https://orcid.org/0000-0001-7843-902X Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=YXgW7A0AAAJ Academy.edu: https://kul-kiev.academia.edu/olegprostybozhenko
Назва освітньо- наукової програми	081 Право
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень (Національна рамка кваліфікацій – 8 рівень; третій (докторський) цикл вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти)
Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Статус	Вибіркова компонента освітньо-наукової програми,

дисципліни	вивчається в 3 семестрі 2 курсу навчання
Мова викладання	Українська
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS/годинах	5 кредитів ЄКТС (загальний обсяг - 150 год.)
	- аудиторна робота: 46 год. для денної форми навчання або 20 год. для заочної форми навчання, з них:
	лекції: 16 год. для денної форми навчання або 10 год. для заочної форми навчання
	семінарські заняття: 30 год. для денної форми навчання або 10 год. для заочної форми навчання
	- самостійна робота: 104 год. для денної форми навчання або 130 год. для заочної форми навчання
Консультації з навчальної дисципліни	Аудиторні консультації: аудиторія-бібліотека згідно з графіком консультацій. Онлайн-консультації: через системи дистанційного навчання Zoom тощо або електронною поштою викладача
Мета вивчення навчальної дисципліни	Забезпечення глибокого засвоєння здобувачами третього рівня вищої освіти ступеня доктора філософії окремих інститутів цивільного процесуального права, формування ґрунтовних теоретичних знань з цивільного процесуального права, вироблення та удосконалення особливих умінь, практичних навичок, необхідних для здійснення ними наукової, науково-педагогічної та професійної діяльності в сфері права.
Завдання вивчення навчальної дисципліни	Ознайомити здобувачів вищої освіти з основними інститутами цивільного процесуального права; сприяти набуттю вмінь та навичок вірно розуміти принципи цивільного процесу, їх систему та порядок реалізації в сучасному цивільному процесі; здобуття навичок застосування норм процесуального і матеріального права; синтез нових та комплексних ідей, підходів до правового регулювання цивільного процесу з урахуванням євроінтеграційної складової усіх компонентів суспільства.
Форми та види проведення навчальних занять	Форма навчання – денна або заочна (з використанням елементів дистанційного навчання). Види навчальних занять: лекції, семінарські, самостійна робота.
Локація та необхідне обладнання	Аудиторія-бібліотека НДІ правотворчості та науково-правових експертиз НАПрН України. Мультимедійне обладнання (ноутбук, проектор), комп'ютерне забезпечення з виходом у мережу Інтернет. Передбачається робота з відкритими базами даних та реєстрами.
Самостійна робота	Підготовка до семінарських занять, поточного та підсумкового контролю, опрацювання рекомендованої літератури, вирішення кейсів.
Індивідуальні	Узагальнення юридичної практики за певною тематикою,

завдання	підготовка тез доповідей на конференціях, круглих столах, підготовка рефератів, розробка проєктів нормативно-правових актів.
Контроль	Поточний контроль: опитування на семінарських заняттях; вирішення кейсів; участь в дискусіях, веб-квестах, обговоренні доповідей, рефератів; підготовка рефератів та доповідей; тестування; виконання індивідуального завдання; виконання самостійних робіт. Підсумковий контроль: екзамен.
Політика навчального курсу	Пропущені заняття відпрацьовуються усно (в онлайн режимі) за темою заняття згідно з графіком консультацій викладача; наукові роботи виконуються і оцінюються з дотриманням належної академічної доброчесності. За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності.
Інтегральна компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності	<p>ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.</p> <p>ЗК01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК02. Здатність розробляти наукові проєкти та управляти ними.</p> <p>ЗК03. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.</p> <p>ЗК04. Здатність усно і письмово презентувати результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами, глибоко розуміти іншомовні наукові та професійні тексти за напрямом досліджень.</p> <p>ЗК06. Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися впродовж життя, оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію й мобільність.</p> <p>СК01. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей.</p> <p>СК02. Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.</p> <p>СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість</p>

виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності.

СК05. Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації.

СК06. Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері права.

СК08. Здатність тлумачити та застосовувати нормативно-правові акти та інші джерела права у сфері захисту прав та інтересів суб'єктів правовідносин, аналізувати та узагальнювати судову практику.

СК09. Здатність проводити компаративістські наукові дослідження, застосовувати норми міжнародного приватного права, аналізувати національну правову систему на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

СК10. Здатність складати правові документи, в тому числі процесуальні, вміти формулювати та відстоювати правову позицію в конкретній справі.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема № 1. Теоретичні основи цивільного процесуального права.

Поняття та місце цивільного процесуального права в системі права. Джерела цивільного процесуального права. Міжнародні договори як джерела цивільного процесуального права. Актуальні питання застосування принципів цивільного процесу. Система принципів цивільного процесуального права. Значення принципів цивільного процесуального права в реалізації завдань цивільного судочинства. Сучасні перспективи розвитку цивільного процесуального права.

Тема № 2. Суб'єкти цивільних процесуальних правовідносин.

Поняття та особливості цивільних процесуальних правовідносин. Структура цивільних процесуальних правовідносин. Виникнення, зміна та припинення цивільних процесуальних правовідносин. Загальна класифікація суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин: їх ролі та правові статуси у цивільному процесі. Учасники судового процесу. Особливості здійснення процесуального представництва в цивільному процесі. Проблеми зловживання учасниками справи процесуальними правами.

Тема № 3. Інститут доказування в цивільному процесуальному праві.

Поняття доказів та доказування в цивільному процесі. Мета і зміст доказування. Предмет доказування. Обов'язок доказування. Поняття та види доказів. Проблемні питання електронних доказів. Роль та значення доказів на різних стадіях судового розгляду. Особливості доказування в судах апеляційної та касаційної інстанції. Підстави та способи забезпечення доказів. Звільнення від доказування.

Тема № 4. Особливості позовного провадження.

Поняття позовного провадження у сучасній процесуальній доктрині. Характеристика позову. Розгляд теорій та підходів до визначення правової природи позову. Класифікації позову. Аналіз типових категорій позовів. Проблемні питання визначення позовної давності.

Тема № 5. Особливості окремого та наказного провадження. Поняття та зміст окремого провадження. Актуальні проблеми окремого провадження в цивільному процесі. Історія розвитку наказного провадження. Особливості та зміст наказного провадження в Україні.

Тема № 6. Судові рішення.

Судові рішення суду першої інстанції. Проблемні питання видів судових рішень. Набрання судовим рішенням законної сили. Вимоги до змісту судових рішень. Проблемні питання оскарження судових рішень.

Тема № 7. Особливості перегляду судових рішень.

Реалізація права на апеляційне та касаційне оскарження. Сучасні проблеми доступу до правосуддя. Поняття та завдання касаційного провадження. Строки апеляційного та касаційного оскарження. Підстави касаційного оскарження судового рішення. Порядок розгляду справ апеляційними та касаційним судом. Межі розгляду скарг апеляційними та касаційним судами.

**Програмні
результати
навчання**

PH01. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.

PH03. Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.

PH10. Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження.

PH11. Здійснювати доктринальне тлумачення норм національного, міжнародного та права Європейського Союзу, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах.

PH14. Вміло тлумачити та ефективно застосовувати нормативно-правові акти та інші джерела права у сфері захисту прав та інтересів суб'єктів правовідносин, аналізувати та узагальнювати судову практику.

PH15. Якісно проводити компаративістські наукові дослідження, застосовувати норми міжнародного приватного права, аналізувати національну правову систему на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

PH16. Демонструвати вміння складати правові документи, в тому числі процесуальні, вміти формулювати та відстоювати правову позицію у конкретній справі.

КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Загальна кількість балів з навчальної дисципліни 100 балів ECTS = поточний контроль 50 балів (семінарські заняття, СРС) + підсумковий контроль 50 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	визначення	Екзаменаційна оцінка
90-100	A	відмінно	відмінно
82-89	B	дуже добре	добре
74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	задовільно
60-63	E	достатньо	
35-59	FX	незадовільно з правом повторного складання підсумкового контролю	незадовільно
0-34	F	незадовільно без права повторного складання підсумкового контролю	

- *90-100 балів (відмінно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував досконале знання основних понять і правових категорій; вміння вільно оперувати категоріальним апаратом; вміння давати аргументовані, чіткі і логічно побудовані відповіді на питання; вміння системно аналізувати джерела права, правозастосовну практику і викладати аргументовану позицію з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність юридично грамотно і толерантно викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми;

- *82-89 балів (дуже добре)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував добре знання основних понять і правових категорій; вміння оперувати категоріальним апаратом; вміння давати чіткі і логічно побудовані відповіді на питання; вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику і викладати позицію з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми з використанням під час підготовки обмеженого обсягу рекомендованої літератури;

- *74-81 (добре)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував знання основних понять і правових категорій; вміння оперувати категоріальним апаратом з окремими неточностями; вміння давати відповіді без суттєвих помилок на питання; вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми з використанням під час

підготовки обмеженого обсягу рекомендованої літератури;

- *64-73 (задовільно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував задовільне знання основних понять і правових категорій; оперування категоріальним апаратом з неточностями; недостатнє вміння давати відповіді на питання; недостатнє вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; недостатню здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену використанням під час підготовки незначного обсягу рекомендованої літератури;

- *59 і менше (незадовільно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував незнання основних понять і правових категорій; нездатність оперування категоріальним апаратом; відсутність вміння давати відповіді на питання; нездатність аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; нездатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену невикористанням під час підготовки рекомендованої літератури.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Оцінка «**відмінно**» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав всебічні та глибокі знання передбаченого робочою програмою матеріалу, законодавства, судової (адміністративної, нотаріальної) практики, рекомендованої робочою програмою курсу, проявив творчі здібності в розумінні, викладенні та використанні програмного матеріалу.

Оцінка «**добре**» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав повне знання передбаченого робочою програмою матеріалу, засвоїв основну літературу, рекомендовану робочою програмою курсу, виявив стабільний характер знань і здібності до їх самостійного набуття та оновлення в процесі самостійної підготовки до занять.

Оцінка «**задовільно**» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав знання основного матеріалу в обсязі робочої програми курсу, необхідному для професійної діяльності в сфері права, знайомому з основною літературою, рекомендованою робочою програмою курсу, проте припустився неточностей у відповіді або показав поверхнєве знання матеріалу. Ця оцінка виставляється і у разі недостатньо аргументованого викладення матеріалу, недостатньо чітко і послідовно висловленої відповіді.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється здобувачеві вищої освіти, який виявив істотні прогалини у знанні основного програмного матеріалу, що виражається у незнанні основних понять та положень навчального курсу, в невмінні пов'язати теоретичний матеріал з аналізом положень чинного законодавства, юридичної практики.

Орієнтовний перелік	1. Предмет, метод та система цивільного процесуального права. 2. Джерела цивільного процесуального права.
----------------------------	--

**питань до
екзамену**

3. Історія становлення цивільного процесуального права.
4. Система принципів цивільного процесуального права.
5. Особливості застосування принципу змагальності в цивільному процесі.
6. Зміст та види цивільних процесуальних правовідносин.
7. Підстави виникнення цивільних процесуальних правовідносин. Визначення сторін та учасників справи.
9. Цивільна процесуальна дієздатність.
10. Процесуальні права та обов'язки сторін судового процесу.
11. Наслідки незалучення третіх осіб до справи.
12. Представництво у цивільному процесі.
13. Законне представництво у цивільному процесі.
14. Участь адвоката у цивільному процесі.
15. Представництво юридичних осіб у цивільному процесі.
16. Процесуальне правонаступництво.
17. Недопущення зловживання процесуальними правами.
18. Проблемні питання участі експерта у цивільному процесі.
19. Визначення підсудності.
20. Право на відвід у цивільному процесі.
21. Особливості доказування у цивільному процесі.
22. Види доказів.
23. Стандарти доказування у цивільному процесі.
24. Оцінка доказів у цивільному процесі.
25. Письмові докази у цивільному процесі.
26. Особливості застосування електронних доказів в цивільному процесі.
27. Вимоги до висновку експерта у цивільному процесі.
28. Можливість забезпечення доказів у цивільному процесі.
29. Забезпечення показань свідків у цивільному процесі.
30. Підстави звільнення від доказування.
31. Наслідки неподання стороною справи доказів.
32. Право на пред'явлення позову.
33. Особливості позовного провадження.
34. Стадії загального позовного провадження.
35. Зміст та особливості підготовчого провадження.
36. Особливості розгляду справ у спрощеному позовному провадженні.
37. Строки розгляду цивільної справи.
38. Процесуальні строки в цивільному процесі.
39. Застосування позовної давності.
40. Юридичні факти, які можуть бути встановлені в порядку окремого провадження.
41. Особливості наказного провадження в цивільному процесі.
42. Інститут заочного розгляду справи.
43. Судове рішення в цивільному судочинстві.

44. Класифікація рішень суду в цивільному процесі.
45. Ухвалення судом додаткового рішення.
46. Правові підстави ухвалення судом заочного рішення.
47. Особливості оскарження заочного рішення суду.
48. Форма та зміст судового рішення.
49. Принцип обов'язковості судового рішення.
50. Набрання рішенням суду законної сили.
51. Реалізація права на оскарження судового рішення.
52. Перегляд судових рішень в апеляційному порядку.
53. Перегляд судових рішень в касаційному порядку.
54. Підстави для скасування судового рішення.
55. Особливості доказування в суді апеляційної інстанції.
56. Межі розгляду справи судом апеляційної інстанції.
57. Межі розгляду справи судом касаційної інстанції.
58. Підстави відкриття касаційного провадження.
59. Підстави скасування судових рішень судом касаційної інстанції.
60. Особливості перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами.

Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в мережі Інтернеті

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 04 листопада 1950 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
4. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.
6. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 червня 2005 р. № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>.
7. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>.
8. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02 червня 2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
9. Про судовий збір: Закон України від 08 липня 2011 р. № 3674-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3674-17#Text>.
10. Про третейські суди: Закон України від 11 травня 2004 р. № 1701-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text>.

11. Про ратифікацію Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах: Закон України від 10 листопада 1994 р. № 240. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/240/94-вр#Text>.
12. Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар/за заг. ред. д.ю.н., професора, академіка Академії наук вищої школи України М.М. Ясинка. К.: Алерта, 2018. 650 с.
13. Цивільне процесуальне право України: підручник. Вид. 2-ге, переробл. та допов. : у 2 т./ за заг. ред. д.ю.н., професора, академіка Академії наук вищої школи України М.М. Ясинка. К. : Алерта, 2021. Т. 2. 572 с
14. Васильєв С.В. Цивільний процес. Підручник. К.: Алерта, 2019. 506с.
15. Апеляційне та касаційне оскарження судових рішень у цивільному судочинстві: практ. комент. / уряд. Ю. І. Руснак.
16. Андронов І.В. Судові рішення в цивільному процесі України: монографія. Одеса: Юрид. лит., 2018. 372 с.
17. Ізарова І.О., Ханік-Посполітак Р.Ю. Цивільний процес України: навч. посіб. Київ : ВД «Дакор», 2018. 276 с.
18. Немеш П.Ф., Фенніч В.П. Курс цивільного процесу: Загальна частина. Підручник. Ужгород: Вид-во «Рік-У», 2020. 808 с.
19. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / за загальною редакцією Василюк Н. В., Гулька Б. І., Кота О. О. Київ : ВД «Дакор», 2021. 1028 с.

Додаткова

1. Каламайко А.Ю. Електронні докази в цивільному процесі Харків: Право, 2017. 176 с.
2. Бичкова С.С. Перегляд та оскарження заочного рішення в цивільному процесі України: проблеми теорії та практики. Часопис цивільного і кримінального судочинства. 2017. № 4 (37). С. 155-163.
3. Бойків І. Особливості визначення судом виду провадження для розгляду справ про встановлення факту проживання. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 2. С. 5-9.
4. Бортник О.Ю. Предмет доказування у справах про визначення права власності на безхазяйне нерухоме майно. *Університетські наукові записки. Право. Економіка. Управління*. 2018. Вип. 2 (66). С.81-94.
5. Булеца С.Б., Заборовський В.В., Стойка А.В. Малозначність справи як критерій обмеження доступу до суду касаційної інстанції в цивільному судочинстві України. *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 1 (Volume 2). Р. 23-30.
6. Гонгало Р.Ф. Значення перегляду рішень за нововиявленими обставинами. Новели цивільного процесуального кодексу України: матеріали «круглого столу» (м. Одеса, 26 березня 2018 р.) / за заг. ред. Н. Ю. Голубевої; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». Одеса: Фенікс, 2018. С. 24-27.
7. Дронов С. Стан доктринальних досліджень проблематики темпоральних принципів цивільного судочинства. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 5. С. 25-28.

8. Заборовський В.В., Бисага Ю.М., Булеца С.Б. Правовий статус адвоката: проблеми теорії та практики: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 650 с.
9. Кашперський Р. Докази в справах окремого провадження. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 3. С. 26-29.
10. Голубева Н.Ю. Альтернативне вирішення цивільно-правових спорів. Фенікс. 2021. 344с.
11. Гусєв О. Класифікація електронних доказів у цивільному процесі України. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 8. С. 18-22
12. Мельник Я. Обмеження судом цивільних процесуальних забезпечення пропорційності в цивільному процесі. Підприємництво, господарство і право. 2019. №1. С.21-27.
13. Петренко В. С. Електронні докази як елемент інформаційних технологій у цивільному судочинстві. Молодий вчений. 2018. № 1 (54). С. 111-115. 41
14. Стоянова Т. Практика Європейського Суду з прав людини як джерело цивільного процесуального права України. Підприємництво, господарство і право. 2017. №6. С. 55-58.
15. Бичкова С. Правовий статус учасників цивільної справи (у контексті новел процесуального законодавства України). *Право України*. 2018. № 10. С. 114-128.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua/>
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Науково-дослідного інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України. URL: <https://ndi.academy/>